

Elogi del candidat pronunciat pel Dr. Antoni Terceño

Avui es clou un procés que es va iniciar amb la unànime sol·licitud de la Junta de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales i del Consell del Departament de Gestió d'Empreses i Economia de concedir al Dr. Jaume Gil Aluja la màxima distinció que una universitat pot atorgar: el grau de doctor honoris causa.

És per a mi, com a economista i deixeble seu, un veritable honor apadrinar-lo, però, al mateix temps, seria agosarat interpretar aquest apadrinament en el sentit estricte de la paraula i no com una modesta presentació a la comunitat universitària de la trajectòria científica, docent, professional i, per què no, humana del Dr. Jaume Gil.

En el moment de prendre la decisió de presentar la proposta es van valorar dues qüestions que consideràvem fonamentals. En primer lloc, que la persona proposada reunís els requisits acadèmics i científics necessaris per fer-se mereixedora d'aquesta distinció. En segon lloc, i com a futur doctor de la nostra Universitat, que hagués demostrat una clara voluntat a participar i col·laborar activament en la recerca i la docència que s'hi desenvolupen. Sens dubte, el Dr. Jaume Gil reuneix ambdues condicions.

Atès que resultaria impossible exposar ara i aquí, de forma breu, el dilat i dens currículum del Dr. Jaume Gil, n'intentaré subratllar només els trets més significatius.

El Dr. Jaume Gil nasqué a Reus, ciutat de la qual és fill il·lustre i en què passa la seva infantesa i joventut. Com altres joves d'aquella època es va veure obligat a traslladar-se a Barcelona per llicenciar-se i posteriorment doctorar-se en Ciències Polítiques, Econòmiques i Comercials.

Des del primer moment va tenir clar que el seu futur professional anava lligat a la universitat. Així, tot just acabada la carrera es vinculà, com a professor, a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat de Barcelona i obtingué, als 30 anys, la càtedra d'Economia de l'Empresa, en la qual ha exercit de forma ininterrompuda el seu magisteri i és el catedràtic en actiu més antic d'aquesta disciplina.

Al llarg de molts anys va combinar la seva dedicació a la universitat amb l'exercici professional com a director i assessor de diverses empreses, circumstància que incidí de forma substancial en la seva labor científica, caracteritzada per la recerca contínua de l'aplicació de la seva investigació als problemes reals de l'economia i la gestió d'empreses.

A la dècada dels setanta es va produir un fet que marcà el posterior desenvolupament de la seva trajectòria: va retrobar i va començar una fructífera col·laboració amb el mestre Arnold Kaufmann. Durant anys va existir una callada tasca d'estudi i reflexió conjunta, quasi obsessiva, al voltant d'un tema que es va convertir en el fil conductor de la seva investigació, la incertesa.

La principal tasca d'un economista és la presa de decisions. Però aquestes decisions s'han de prendre a priori i en funció de l'estimació futura de les variables que són, en molts casos, incertes, atès que és difícil acceptar com a estacionari el sistema econòmic actual. L'evidència d'aquest fet va dur els economistes a intentar substituir, en els casos que així es requeria, els models basats en la certesa per models que estudiessin una situació no coneguda ni fàcilment previsible. Els primers intents es basaren en models estocàstics, fonamentats habitualment en probabilitats subjectives, cosa que suposà el reconeixement explícit de la subjectivitat com a concepte fonamental en la presa de decisions. No obstant això, es fa difícil acceptar que totes les variables economicoempresarials es comportin com una variable aleatòria.

La recerca d'una nova modelització, més apropiada al tractament de les variables incertes, té l'origen l'any 1965 en els treballs del Dr. Lotfí Zadeh, que inicià la ja coneguda teoria dels subconjunts borrosos. El treball conjunt entre Kaufmann, enginyer i matemàtic, i Gil, economista, va trobar en aquesta teoria un camí que va permetre una nova modelització del tractament de la incertesa tan habitual en economia. Utilitzant les seves paraules, "la decisió es redueix a triar entre un model precís, però que reflecteix imperfectament la realitat, i un model vague però més adequat a la realitat".

Fruit de l'esmentada col·laboració han sorgit una desena de llibres que, d'alguna manera, són el compendi i reflex de la seva tasca d'investigació. Aquestes obres van des de l'aplicació de la teoria dels subconjunts borrosos a la gestió d'empreses, al desenvolupament de noves teories i la generalització d'altres ja existents, com ara la teoria dels efectes oblidats, la teoria dels experts o la teoria de les afinitats.

La primera, la teoria dels efectes oblidats, permet establir el conjunt de relacions de causalitat de segon grau i superiors, difícils d'establir directament, però capaces de ser detectades a través d'operadors de convolució maxmin. La teoria dels expertons significa un important canvi en el tractament dels problemes d'agregació que possibilita conservar tota la informació inicial sobre les variables, alhora que s'operen no linealment. Quant a la teoria de les afinitats, una vegada formalitzada, constituirà una generalització de les relacions de similitud que permetrà desenvolupar-la mitjançant matrius rectangulars i representar-les per estructures reticulars.

L'obra del Dr. Gil Aluja, recollida en disset llibres, alguns d'ells traduïts a altres llengües, innumbrables articles publicats en revistes especialitzades i incomputables aportacions a congressos i reunions científiques, ha contribuït, de forma decisiva, a obrir noves perspectives en l'anàlisi economico-empresarial en un món cada cop més canviant i menys estable. Però tota labor científica, per ser considerada com a tal, ha d'anar lligada al seu magisteri. Sense la divulgació i l'ensenyament dels avenços assolits, no hi ha ciència. Universitats i institucions d'Argentina, Itàlia, Grècia, Rússia i Cuba, entre d'altres, han gaudit periòdicament del magisteri del professor Jaume Gil, si bé requereix un esment especial la seva relació i vinculació amb França, on ha desenvolupat bona part de la seva tasca docent i investigadora, i on actualment forma part del Claustre de professors de la Universitat de París Dauphine.

Tot aquest treball ha merescut el reconeixement de la comunitat científica mitjançant la concessió de diversos honors i distincions. Ha estat investit doctor honoris causa per la Universitat de Buenos Aires, per la Universitat de Sofià, per la Universitat Estatal Econòmica de Bielorússia i per la Universitat de Vigo, recentment aprovat per la Junta de Govern. És acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Doctors de Catalunya, de la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres, de l'Acadèmia Russa de Ciències Naturals, de l'Acadèmia Dauphine, de l'Acadèmia Romanesa de Ciències i de l'Acadèmia de Ciències de Bremen. Ha estat distingit també amb l'Orde de les Palmes Acadèmiques, de França; amb la Medalla de la Universitat Politècnica de Creta i amb el premi i medalla d'or de la Fundació Moissil de Romania, a més a més d'haver estat nomenat cavaller de l'Orde Nacional del Mèrit.

L'interès que sempre ha palesat per crear fòrums de discussió sobre temes relacionats amb l'economia de l'empresa l'ha dut a participar activament

en la creació d'associacions com la Fundació Europea per al Desenvolupament i la Gestió, l'Associació Europea de Direcció i Economia de l'Empresa, la Societat Internacional de Gestió i Economia Fuzzy, associació que presideix, i també l'Associació per al Desenvolupament de la Modelització i Simulació Empresarial.

L'actual adscripció a l'àrea de coneixement d'Economia Financera no ha impedit que, fidel a la denominació de la càtedra guanyada, hagi continuat treballant en tots els àmbits relacionats amb l'economia de l'empresa, així com en àrees instrumentals com la investigació operativa.

Les seves investigacions en l'aplicació de la teoria dels subconjunts borrosos, les lògiques multivalents, les xarxes neuronals i les tècniques que se'n deriven a l'anàlisi econòmica en un ambient d'incertesa, ha comportat la rehabilitació de la subjectivitat que, si bé mai ha estat absent dels models econòmics, semblava poc rigorós d'admetre-la.

És evident que la seva activitat investigadora l'ha situat, en més d'una ocasió, en l'heterodòxia del temps que li ha tocat viure. Però no oblidem que la ciència avança contínuament i el que avui es considera heterodòxia pot esdevenir, en el futur, ortodòxia. Però tots els que coneixen el Dr. Jaume Gil estaran d'acord amb mi a destacar per sobre de les seves qualitats acadèmiques, les qualitats humanes. Persona afable i accessible, sempre disposada a ajudar que ha fet de la família i l'amistat els principals valors en la seva vida.

Rector Magnífic, en la mesura que m'ha estat possible he exposat la vida i l'obra del Dr. Jaume Gil Aluja. Demano que, amb la vostra autoritat, li sigui atorgat el reconeixement dels seus mèrits. Rector Magnífic, us demano que us digneu nomenar doctor honoris causa l'Excel·lentíssim Senyor Jaume Gil Aluja i incorporar-lo a la nostra Universitat.